

XXII Pożegnanie Wakacji w Rudawce Rymanowskiej – Regionalny Czempionat Konia Huculskiego

Iwona Tomczyk-Wrona

*Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy, Zakład Hodowli Koni,
ul. Krakowska 1, 32-083 Balice k. Krakowa*

Podczas XXII Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej, w dniach 25–27 sierpnia 2023 r. odbył się Regionalny Czempionat Hodowlany i Użytkowy Koni Rasy Huculskiej. Były to jednocześnie kwalifikacje do VI Mistrzostw Polski Koni Rasy Huculskiej, Konkurs Zaprzęgów Parokonnych do Kryształowej Kuli PZHKKH oraz Ścieżka

Huculska dla Juniorów. W imprezach łącznie uczestniczyło 38 hodowców z województw: podkarpackiego, małopolskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, mazowieckiego i wielkopolskiego, którzy zgłosili 62 konie huculskie. Nad sprawnym przeprowadzeniem oceny czuwał Marek Gibała, dyrektor OZHK w Rzeszowie.

Wyniki Czempionatu Hodowlanego:

W *ocenie płytowej ogierów* startowało 10 ogierów. Sędziował zespół w składzie: Andrzej Kosiór, Teresa Pracuch i Elżbieta Stygar.

Czempionem został ogier **JUBILER** (POLAN), nr kat. 8, wynik 42,83 pkt., LEN (POLAN) – ILZA (HROBY), kara, ur. 4.04.2014, hod. SKH Gładyszów, Regietów, woj. małopolskie, własność:

ZD IZ PIB Odrzechowa, woj. podkarpackie. Wiceczempionem wybrano ogiera **WAG-W** (GÓRAL), nr kat. 9, wynik 41,50 pkt., NEFRYT (GÓRAL) – FIGA (HROBY), gn., ur. 4.03.2012, hod. BPN w Ustrzykach Górnych, woj. podkarpackie, własność: Karolina Bielaniń-Dyląg, Kobylanka, woj. małopolskie.

W *ocenie płytowej klaczy młodszych* startowało

19 kłaczy. Sędziował zespół w składzie: Andrzej Kosior, Teresa Pracuch i Elżbieta Stygar.

Czempionką została kłacz **WIREMIA** (PIETROSU), nr kat. 25, wynik 43,50 pkt., GROT (PIETROSU) – WIBRACJA (GURGUL), maść gn., ur. 21.02.2017, hod. Andrzej Sobiło, Majdan Golczański, woj. podkarpackie, własność: Anna Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie.

Wicczempionat otrzymała **LAMBADA-O** (HROBY), nr kat. 18, wynik 43,17 pkt., **WAŻNIAK** (HROBY) – LUTNIA (POLAN), maść gn., ur. 19.12.2017, hod. ZD IZ PIB Odrzechowa, woj. podkarpackie, własność: Stanisław Bielanin, Hermanowice, woj. podkarpackie.

W ocenie *płytovej kłaczy starszych* startowało 29 kłaczy. W skład zespołu sędziowskiego weszli: Iwona Tomczyk-Wrona, Andrzej Goraus i Rafał Borowski.

Czempionką została **WELONKA-O** (POLAN), nr kat. 30, wynik 44,00 pkt., JUNIOR (POLAN) – WERWA-O (HROBY), maść mysz., ur. 2.11.2015, hod. ZD IZ PIB Odrzechowa, woj. podkarpackie, własność: Magdalena Pluta, Motycz, woj. lubelskie.

Wicczempionatem uhonorowano kłacz **WIKI-GT** (OUSOR), nr kat. 35, wynik 44,67 pkt., POTER (OUSOR) – WANILIA Z BRZEZIA (PIETROSU), maść c.gn., ur. 7.04.2015, hod. Tadeusz Biernat, Psary Kolonia, woj. świętokrzyskie, własność: Elżbieta Łalka-Barańska, Lublin.

W ocenie **ŚCIEŻKA HUCULSKA**, będącej odmianą TRECUCU, przystosowaną specjalnie dla koni huculskich startowały 53 konie. Sędziowie: Marek Gibała, Andrzej Goraus i Andrzej Kosior. I miejsce: **POKUSA-TABUN** (PIETROSU), nr kat. 38, wynik 80 pkt., SARACEN (PIETROSU) – PROWCZA-TABUN (GURGUL), maść gn., ur. 16.05.2014, jeździec: Katarzyna Hetman-Matyjasik, hod. Stanisław Myśliński, Polana, woj. podkarpackie, własność: Katarzyna Hetman-Matyjasik, Motycz, woj. lubelskie.

II miejsce: **GRAŻKA** (POLAN), nr kat. 41, wynik 80 pkt., NURT (POLAN) – GRZYWA

(HROBY), maść gn., ur. 21.03.2014, jeździec: Klaudyna Kuźniar, hod. Jas. Stow. Jeźdz., Jasło, woj. podkarpackie, własność: Karolina Bielanin-Dyła, Kobylanka, woj. małopolskie.

III miejsce: **WIERÓŻKA** (OUSOR), nr kat. 48, wynik 80 pkt., OLGIERD-O (OUSOR) – WIBRACJA (GURGUL), maść c.gn., ur. 29.01.2012, jeździec: Konrad Pelc, hod. Andrzej Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie, własność: Konrad Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie.

Wyniki ogólne:

Płyta plus ścieżka huculska

Sędziowie: Marek Gibała, Andrzej Goraus i Andrzej Kosior.

I miejsce: **WIERÓŻKA** (OUSOR), nr kat. 48, wynik 123,00 pkt., OLGIERD-O (OUSOR) – WIBRACJA (GURGUL), c.gn., ur. 29.01.2012, jeździec: Konrad Pelc, hod. Andrzej Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie, własność: Konrad Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie.

II miejsce: **POKUSA-TABUN** (PIETROSU), nr kat. 38, wynik 121,50 pkt., SARACEN (PIETROSU), maść gn., ur. 16.05.2014, jeździec: Katarzyna Hetman-Matyjasik, hod. Stanisław Myśliński, Polana, woj. podkarpackie, własność: Katarzyna Hetman-Matyjasik, Motycz, woj. lubelskie.

III miejsce: **GRAŻKA** (POLAN), nr kat. 41, wynik 121,50 pkt., NURT (POLAN) – GRZYWA (HROBY), maść gn., ur. 21.03.2014, jeździec: Klaudyna Kuźniar, hod. Jas. Stow. Jeźdz., Jasło, woj. podkarpackie, własność: Karolina Bielanin-Dyła, Kobylanka, woj. małopolskie.

ŚCIEŻKA HUCULSKA dla juniorów

Startowało 34 zawodników. Wykaz przeszkód: 1. Bankiet wyskok, 2. Pieriełaz, 3. Niski przejazd ABC, 4. Stromy zjazd, 6. Woda, 7. Stromy wyjazd, 8. Ogon gąsienicy, 9. Bramka z zamknięciem, 10. Ciasny przejazd, 11. Stacjonata, 12. Kładka – STĘP – bale, 13. Slalom, 14. Drfabina, 15. Kładka koło rowu.

I miejsce: jeździec – Hanna Zamorska, nr start. 27, wynik 90,00 pkt., ogier WAG-W, gn., ur. 4.03.2012, hod. BdPN Ustrzyki Górne, woj. pod-

karpackie, własność: Karolina Bielanin-Dyła, Kobylanka, woj. małopolskie.

II miejsce: jeździec – Katarzyna Barczak, nr start. 20, wynik 90,00 pkt., ogier SELEN, c.gn.sr, ur. 24.04.2017, hod. Bartłomiej Osiński, Miszewo Wielkie, woj. mazowieckie, własność: Katarzyna Hetman-Matyjasik, Motycz, woj. lubelskie.

III miejsce: jeździec – Magdalena Styczeń, nr start. 30, wynik 90,00 pkt., klacz OLGA-W, gn., ur. 23.04.2017, hod. BdPN Ustrzyki Górne, woj. podkarpackie, własność: Tadeusz Biernat, Psary Kolonia, woj. świętokrzyskie.

Konkurs zręczności powożenia zaprzęgów parokonnnych:

Startowało 10 zaprzęgów. Sędziował zespół w składzie: Marek Gibała, Andrzej Kosior i Michał Mamak.

I miejsce nr start. 9, konie: FIGLARNA / FORSA, pow./luz.: Piotr Tełyca / Tadeusz Zygałdo, stajnia: SKH Gładyszów.

II miejsce nr start. 7, konie: BAJUS / SZELAĞ, pow./luz.: Tadeusz Zygałdo / Piotr Tełyca, stajnia: SKH Gładyszów.

III miejsce nr start. 2, konie: JEDLINA / JAGODZIANKA, pow./luz.: Bartłomiej Woźnica / Agnieszka Woźnica, stajnia: Woźnica Team.

Jednocześnie, jak co roku zostały przyznane trzy specjalne Nagrody Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego – krajowego koordynatora programów ochrony zasobów genetycznych koni rasy huculskiej – dla najlepszych koni w typie huculskim. Nagroda ta przyznawana jest od wielu lat na znaczących wystawach koni i cieszy się dużym prestiżem wśród hodowców koni.

Za najlepszego w typie rasowym został uznany ogier **JUBILER** (POLAN), nr kat. 8, LEN (POLAN) – ILZA (HROBY), kary, ur. 4.04.2014, hod. SKH Gładyszów, Regietów, woj. małopolskie, własność: ZD IZ PIB Odrzechowa, woj. podkarpackie.

Najlepszą w typie rasowym wśród klaczy młodszych okazała się klacz huculka **WI-**

REMIA (PIETROSU), nr kat. 25, GROT (PIETROSU) – WIBRACJA (GURGUL), gn., ur. 21.02.2017, hod. Andrzej Sobiło, Majdan Golczański, woj. podkarpackie, własność: Anna Pelc, Małkowice, woj. podkarpackie.

Spośród klaczy starszych tytuł najlepszej w typie rasowym przypadł klaczy **WELONKA-O** (POLAN), nr kat. 30, JUNIOR (POLAN) – WERWA-O (HROBY), myszata, ur. 2.11.2015, hod. ZD IZ PIB Odrzechowa, woj. podkarpackie, własność: Magdalena Pluta, Motycz, woj. lubelskie.

Wzorzec biometryczny koni huculskich

Wzorzec biometryczny konia huculskiego został ustalony przez kraje członkowskie Hucul International Federation zgodnie z zasadami obowiązującymi w księdze pochodzenia rasy zarejestrowanej w Unii Europejskiej:

Wzrost: ogiery 135–145 cm, klacze 132–143 cm (mierzone laską); obwód klatki piersowej: większy co najmniej o 30 cm od wysokości w kłębie, zarówno dla ogierów jak i klaczy; obwód nadpęcia mierzony na lewej przedniej kończynie w najcieńszym miejscu nad stawem nadgarstkowym: ogiery 17–20 cm, klacze 16–19 cm.

Hucul ma głowę dość ciężką o różnym profilu, szerokim czole, suchą. Szyja jest średnio długa, raczej gruba, nigdy nie osadzona wysoko. Tułów hucula jest silny, długi, szeroki, o długich i wyjątkowo dobrze wysklepionych żebrach, kłęb niewysoki, ale wyraźnie zaznaczony i dobrze umięśniony. Grzbiet – długi, prosty lub nieco wklęsły, ale mocny, lędźwie dość długie, szerokie i mocne, zad zaokrąglony lub nieco ścięty, bardzo mocny, często przebudowany. Pierś hucula jest szeroka, łopatka ustawiona dość stromo, co nie jest wadą. Kończyny przednie kościste, bardzo mocne, o dobrze wykształconych nadgarstkach. Kończyny tylne: stawy skokowe szerokie i mocne, sprawiające wrażenie dużych, często występująca szablastość. Kopyta hucula o bardzo twardym i elastycznym rogu są niewielkie. Uzębienie jest mocne, wolno ścierające się. Zarówno ogiery jak i klacze odznaczają się mocną i jędrną konstytucją, żywym temperamentem i łagodnym usposobieniem.

Ruch w stępie i klusie powinien charakteryzować się dużą dynamiką, umiarkowaną posuwistością, prawidłową kadencją. Skrócenie chodów wynikające z budowy anatomicznej i warunków użytkowania nie jest uważane za wadę.

Umaszczenie huculów jest przeważnie gniade w różnych odcieniach, myszate, srokatę, kare i bułane. U koni gniadych, myszaty i bułanych pożądana jest ciemna pręga ciągnąca się przez grzbiet oraz pręgowanie na łopatkach i nogach, natomiast niepożądane są odmiany.

Historia powstania rasy koni huculskich

Konie huculskie, których nazwa pochodzi od górali ruskich, Huculów, to jedna z najstarszych ras koni występujących na terenach polskich. W 1603 r. w „Hippice” opisał te konie Krzysztof Drohostajski („*Hippika to jest księga o koniach: potrzebna i krotocwilna młodości zabawa*”), uznając je za doskonale sprawdzające się w najtrudniejszych warunkach w górach. Rasa ta wywodzi się zarówno od koni tatarskich, jak też orientalnych, arabskich, tureckich, a nawet koni Przewalskiego i noryckich. Została wytworzona na terenie Bukowiny oraz Karpat Wschodnich, tzw. Lesistych w górnym biegu Czeremoszu, Prutu, Putilly, Mołdawy, Suszawy i Tissy. Jej zalety: spokojny charakter, niewysoki wzrost, dzielność i odporność kształtowały się pod wpływem środowiska w surowym klimacie górskim, przy niedoborze paszy, w prymitywnych warunkach utrzymania. Hucule przez cały rok przebywały na połoninach w surowych warunkach górskich, jedynie podczas ostrych zim znajdowały schronienie w prymitywnych stajniach. Latem pasły się na ubogich pastwiskach, a zimą karmiono je sianem ze stogów. Wykorzystywane były jako konie juczne do długich marszów pod znacznym obciążeniem. To hartowało je i wyrabiało w nich odporność, niewybredność i wielką żywotność. Konie ciężej pracujące dokarmiano owsem.

Rasa ta pełniła ważną rolę w życiu Huculów. Na Huculszczyźnie wszyscy jeździli konno. Wierzchowy, juczny i zaprzęgowy sposób użytkowania przez dziesiątki lat ukształtował konia

łagodnego, o zrównoważonym charakterze, pojętnego, wytrwałego i długowiecznego.

W 1856 r. powstał na Bukowinie pierwszy zorganizowany ośrodek hodowli koni huculskich – Państwowa Stadnina Koni w Łuczynie (obecnie Rumunia). Na terenach polskich w XIX w. hodowla tej rasy prowadzona była w Kosowie (1891) oraz Żabiem (1895). Od 1899 r. umieszczano tam wyłącznie konie huculskie. Na początku XX w. organizowano w Galicji pod auspicjami Krakowskiego Towarzystwa Rolniczego i Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego pokazy i wystawy tych koni, powstały pierwsze stacje ogierów, rejestrowano klacze oraz premiano hodowlę źrebiąt na Huculszczyźnie. Po I wojnie światowej z uwagi na zmiany terytorium naszego kraju na terenie Polski znalazły się jedynie 323 klacze huculskie (1924). Z inicjatywy M. Hollandera powstał w 1925 r. Związek Hodowców Koni Rasy Huculskiej z siedzibą w Kosowie, obecnie Polski Związek Hodowców Konia Huculskiego z siedzibą w SO Klikowa.

Obecnie konie huculskie są hodowane na terenie całego kraju, zarówno w typowych dla tej rasy warunkach górskich, jak też na nizinach. Są też jedną z dwóch ras koni prymitywnych (obok koników polskich), objętych programem ochrony zasobów genetycznych w celu zachowania różnorodności genetycznej. Obecnie w Polsce hodowlę koni huculskich prowadzi się w oparciu o 7 linii męskich (Polan, Gurgul, Goral, Hroby, Ousor, Prislop i Pietrosu) i 14 rodzin żeńskich (Polanka, Wydra, Góralka nowosądecka, Wrona, Agatka, Nakoneczna, Gurgul, Wołga, Laliszka, Czeremcha, Srocza, Bajkałka, Żyrka, Reda).

Hucule doskonale nadają się na konia „rodzinnego”, do rekreacji, turystyki konnej i hipoterapii. Mogą być wykorzystywane pod siodłem i w zaprzęgu. Szczególnie polecane są do turystyki w trudnych rejonach górskich.

Opracowano na podstawie: I. Tomczyk-Wrona – Hodowla koni huculskich w Polsce; M. Gibała – Konie rasy huculskiej.

Fot. Instytut Zootechniki PIB.